

КЛАСИЧНИЙ ЕКЗЕРСИС З МУЗИЧНИМ СУПРОВОДОМ - ОСНОВА В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кізім Вікторія, Чернишенко Тамара

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайло Коцюбинського

Анотація:

В роботі відсвітлюється проблема підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до викладання класичного екзерсису в початкових закладах. Підкреслюється, що важливою умовою цього процесу є засвоєння студентами техніки виконання вправ, комбінацій у триаді: музики, тіла і ритму.

EXERCISE CLASSIC - BASIS IN PREPARATION OF FUTURE SPECIALISTS PHYSICAL EDUCATION CLASSES FOR INVESTING WITH MUSIC Kizim Victoria, Chernuchenko Tamara

The paper illuminate the problem of training future experts of physical training in teaching classical Exercise in educational establishments. It is emphasized that an important condition for this process is mastering technique exercises, combinations of the triad: music, body and rhythm.

КЛАССИЧЕСКИЙ ЭКЗЕРСИС – ОСНОВА В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ЗАНЯТИЙ З МУЗЫКАЛЬНЫМ СОПРОВОЖДЕНИЕМ

Викторія Кізім, Тамара Чернышенко В работе раскрывается проблема подготовки будущих специалистов физической культуры в преподавании классического экзерсиса в учебных заведениях. Подчеркивается, что важным условием этого процесса является усвоение студентами техники выполнения упражнений, комбинаций в триаде: музыка, тело и ритм.

Ключові слова:

класичний екзерсис, музичний ритм, темп, хореографічна підготовленість студентів.

classical exercise, musical rhythm, tempo, choreographic preparedness of students.

классический экзерсис, музыкальный ритм, темп, хореографическая подготовленность студентов.

Постановка проблеми. Сучасні наукові дослідження з проблеми підготовки майбутнього фахівця фізичної культури вказують на те, що фізична культура розглядається як складова частини культури суспільства, спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних якостей, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості [3]. Сучасна освіта з фізичної культури має забезпечити розвиток особистості, здатної на відповіді адекватно викликам часу. Тобто формувати професійно компетентного та кваліфікаційного конкурентно-спроможного спеціаліста; виховувати особистість, здатну сприймати і творити зміни, спроможну досягнути проблеми інноваціях та їх продовжувати в своїй майбутній діяльності [1]. Сьогодні випускники мають поєднувати в собі професійні та інноваційні компетенції для задоволення

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

широких потреб ринку праці й суспільства в цілому. Виходячи з цього, фахова підготовка майбутніх вчителів, тренерів має бути спрямована оволодіння передовими технологіями проведення хореографічної роботи на заняттях з фізичної культури. Це відповідає вимогам змісту «Стандарту початкової освіти», в яких предмет «Хореографія» входить до варіативної частини [2].

Перебудова навчального процесу у системі вищої школи, виходячи з вимог і принципів Болонської декларації, орієнтована на формування нового типу активно-творчої особистості. Це актуалізує пошук різноманітних методів, прийомів, засобів та інноваційних технологій навчання. Крім того, перехід до кредитно-модульної системи навчання, яка передбачає використання різних форм, занять та видів підготовки студентів висуває нові вимоги до розробки методичного забезпечення студентів різними видами робіт вищих навчальних закладів та її контролю [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питання організації навчально-виховного процесу, зокрема хореографічна освіта в вищих навчальних закладах розкривається поверхово. У своїх дослідженнях вчені (С.Забредовського [4], Б.Стасько [7], О. Мартиненко [5], Л.Цветкової [9], Ю.Шмакової та ін.) важливе місце відводять розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя-хореографа, володіння професійно-педагогічними якостями. Питання професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з хореографії, танцювальних вправ розглядається лише в окремих дослідженнях (Т.Роттерс [6], А.Шевчук [13]), оцінка ритмічної підготовленості по тестам студентів інституту фізичного виховання і спорту (на прикладі дисципліни «Ритміка і хореографія») (В.Кізім, Т. Чернишенко [12]).

Однак хореографічне мистецтво постійно розвивається, оновлюється новими методиками, спирається на мистецькі інновації і це має обов'язково враховуватися в роботі сучасного вчителя фізичної культури. Саме це потребує підготовці фахівця здатного викладати хореографічний тренаж відповідно до вимог і потреб суспільства.

Аналіз наукових джерел свідчать про недостатність досліджень ефективності хореографії як засіб естетичної культури виконавців. Методичні розробки по використанню хореографічних вправ, як правило розраховано на професіоналів-хореографів, які мають спеціальну освіту, а не для спеціаліста з фізичного виховання.

Визнання деяких керівників фізичного виховання, методистів дошкільних закладів, хореографічні, танцювальні вправи не використовуються ними із-за труднощів підбору музичного супроводу, відсутності музичного матеріалу, методичного матеріалу, слабкої хореографічної підготовки, незнання хореографічної термінології та інші.

Також складність використання вправ класичного екзерсису вчителями фізичної культури в навчальному процесі заключається в тому, що від педагога вимагаються знання в області біомеханіки хореографічних рухів, методики викладання хореографічних вправ [5, 9].

Таким чином на сучасному етапі з'явилась необхідність переосмислення положення хореографічного екзерсису, танцювальних вправ в фізичному вихованні школярів.

Проте проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури з розділу хореографії для роботи в системі шкільної освіти потребує детального дослідження та узагальнення.

Екзерсиз – (від франц. *exercice* - вправа) – це система хореографічних вправ, яка спрямована на набуття та вдосконалення танцювальних навиків, розвиток і підготовку м'язово-зв'язкового апарату та підтримку танцювальної форми виконавців відповідно до музичного супроводу [10]. Екзерсиз розвиває високий рівень координації рухів, всіляко

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

відшліфовуючи в практичній діяльності такі складові, як ритм, темп, метр, музичний розмір, кількість повторень при виконанні вправ, характер музичного твору, особливості м'язових зусиль при виконанні класичних хореографічних вправ [11,12].

Однак в багатьох наукових роботах [8, 11, 13], висвітлена роль ритміки і хореографії, яка виконує не тільки загальноосвітні функції, але й оздоровчі, оскільки саме вони сприяють і фізичному вихованню – допомагають розвивати та закріплювати м'язове відчуття, навички рухатися ритмічно, красиво, зміцнюють здоров'я, розвивають спритність, гнучкість, виробляють правильну поставу, загартовують організм.

Мета дослідження – дослідити взаємозв'язок впливу музики на класичний екзерсис, під час занять з дисципліни «Ритміка і хореографія».

Завдання дослідження:

- розкрити зв'язок музики й руху в контексті вивчення класичного екзерсису;
- дослідити і оцінити рівень хореографічної підготовленості у тріаді ритму, музики й тіла студентів інституту фізичного виховання і спорту на занятті з дисципліни «Ритміка і хореографія».

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, метод експертних оцінок, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Якісна підготовка спеціаліста фізичної культури і спорту у вищому педагогічному навчальному закладі потребує посиленої уваги до всіх складових професіограми майбутнього вчителя фізичної культури. Володіння основами теоретико-музичними знаннями є важливим компонентом фахової підготовки майбутнього спеціаліста, який буде працювати в сфері фізичної культури і спорту. Тому в результаті вивчення дисципліни «Ритміка і хореографія» студент повинен уміти самостійно добирати музичний супровід до вправ класичного екзерсису та окремих танцювальних вправ, танцювальних композицій, враховуючи відповідність хореографічних рішень образному музичному матеріалу. Для розв'язання означеної проблеми було використано таблиця «Темпи» (за метрономом), завдання якої полягає у підборі фонограми-супроводу до хореографічної композиції. Це допоможе студентам, в майбутній професійній діяльності, поглибити знання про особливості музичного твору, конкретизуючи взаємозв'язок музичної та хореографічної діяльності [10].

Метою музичного оформлення занять з елементами класичного танцю (хореографічних вправ) є відображення характеру відповідних елементів екзерсису, оскільки повинен існувати нерозривний зв'язок між рухом і музикою, який залежить від багатьох аспектів, головним з яких є метр, ритм, темп, завершеність музичних фраз, музичні акценти, стильові та жанрові особливості.

Як наголошує у своїй праці «Методика викладання класичного танцю» Л. Цветкова [9] спочатку студенти повинні засвоїти найпростіші музичні розміри (2/4; 3/4; 4/4;), пізніше складніші (6/8), поступово переходячи від спокійних, повільних темпів до помірних, жвавих, швидких і до зміни динаміки [9]. На початку навчання у музичному оформленні вправ екзерсису повинні домінувати музичні розміри - 2/4 або 4/4, які краще сприймаються студентом, відповідають чіткому та енергійному характеру рухів, мобілізують увагу.

Виняток становлять вправи для рук, голови, корпусу. Найчастіше використовуються музичні розміри 3/4, де музичні речення, або музичні періоди складаються з 8 тактів. Відповідно до вище сказаного нами була створена таблиця «Зв'язок музики з виконанням вправ класичного екзерсису», яка включала хореографічні вправи, відповідно до неї музичний розмір і темп музичного твору. Особливість таблиці - метроном (шкала І.Мельцеля), яка розподіляє музику в залежності від ударів за 1 хвилину. (табл. №1).

Зв'язок музики з виконанням вправ класичного екзерсису

№ п/п	Зміст хореографічної вправи	Музичний розмір (м/р) музичного твору	Темп музичного твору	Метроном (шкала І.Мельцеля)
1.	Демі-плеіе – напівприсідання	м/р – 4/4	спокійно, повільно	48-56 ударів за хв.*
2.	Гран-плеіе – повний присід	м/р – 4/4	повільно	50-58 ударів за хв.
3.	Батман тандю – вправа для стопи.	м/р – 2/4	рухливо	84-100 ударів за хв.
4.	Батман тандю жете – невеликий мах	м/р – 4/4	помірно, жваво	88-104 ударів за хв.
5.	Гран батман жете – невеликий мах	м/р – 2/4	рухливо	84-100 ударів за хв.
6.	Батман фραπε - рух з ударом, або ударний рух.	м/р – 2/4	жваво, натхненно	100-116 ударів за хв.
7.	Батман фондю – повільний присід на одній нозі	м/р - 4/4	повільно	50-58 ударів за хв.
8.	Релеве - піднімання на пів-пальці	м/р -4/4	помірно	80-96 ударів за хв.
9.	Рон де жамб пар тере - коло ногою по підлозі	м/р -4/4	повільно, помірно	58-72 ударів за хв.
10.	Пор де бра - вправи для рук, корпусу, голови, наклони корпусу, голови	м/р – 3/4	спокійно, повільно	48-56 ударів за хв.*

Примітка: * ударів за хв. – ударів за хвилину

В експерименті брали участь студенти 1-го курсу інституту фізичного виховання і спорту Вінницького державного педагогічного університету - імені Михайла Коцюбинського за напрямом підготовки «Фізичне виховання», «Спорт», «Фізична реабілітація» (з них: хлопців -74, дівчат - 23 особи).

На практичних заняттях з дисципліни «Ритміка і хореографія» було включено хореографічний екзерсис, який викладався в підготовчій частині заняття біля станка, та на середині зали і складався з наступних рухів в певній послідовності поступово ускладнюючись: **демі-плеіе** (франц. *demiplier*) – напівприсідання; **гран-плеіе** (франц. *grandplier*) – повний присід; **батман тандю** (франц. *battements tendus* – вправа для стопи; **батман тандю жете** (франц. *battements tendus jete*) – невеликий мах; **гран батман жете** (франц. *Grand battements jete*) – невеликий мах; **батман фραπε** (франц. *battement tendus*) – рух з ударом, або ударний рух; **батман фондю** (франц. *battement fondus*) – повільний присід на одній нозі; **релеве** (франц. *releve*) піднімання на пів-пальці; **рон де жамб пар тере** (франц. *rond de jambe par terre*) - коло ногою по підлозі; **пор де бра** - вправи для рук, корпусу, голови, наклони корпусу, голови. Всі рухи хореографічного екзерсису виконуються з кожної ноги і музичний супровід танцювальних елементів, має бути тотожним. Послідовність виконання рухів майже завжди одна і та ж, завдяки чому, музичний супровід стає різноманітнішим, динамічним, вільним, і застосовується для відображення різних комбінацій. На початку і в кінці кожна комбінація вправи супроводжується вступом (підготовчий рух), що передує усій комбінації,

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

під час якої студент готується до виконання заданого руху; закінчення – заключний рух, що повертає фігуру студента в початкове положення, тим самим дає визначення, що вправа закінчена.

В результаті експерименту, який тривав протягом 4 місяців, з використанням хореографічних вправ на заняттях з ритміки і хореографії, студентам експериментальної групи вдалося статистично достовірно покращити результати (табл.2).

Педагогічний експеримент показав, що значно змінилися показники хореографічної підготовленості у хлопців в експериментальній групі, порівнюючи з показниками контрольної групи. Так, в експериментальній групі по всім хореографічним вправам відбулися позитивні зміни. Ми з'ясували, що високі показники отримано в вправах: «батман фραπε» (28,12%) $t=9,38$ ($P<0,05$); «деми-плие» (27,38%) $t=9,91$ ($P<0,05$); «гран-плие» (23,32%) $t=8,99$ ($P<0,05$); «рон де жамб пар тере» (23,32%) $t=8,99$ ($P<0,05$).

Невелика різниця від попередніх показників виявлена у хлопців в вправах: «батман фондю» (26,95%) $t=8,85$ ($P<0,05$); «релеве» (22,45%) $t=8,65$ ($P<0,05$); «батман тандю» (25,13%) $t=8,58$ ($P<0,05$).

В контрольній групі у хлопців не виявлено кореляції по всім класичним вправам, але порівнюючи і аналізуючи отримані показники після експерименту, краще засвоїли такі вправи: «батман тандю» (7,30%) $t=2,04$ ($P<0,05$); «рон де жамб пар тере» (7,24%) $t=1,86$ ($P>0,05$); «пор де бра» (5,93%) $t=1,86$ ($P>0,05$); «релеве» (6,09%) $t=1,50$ ($P>0,05$).

В результаті дослідження у дівчат в експериментальній групі вдалося статистично достовірно ($P<0,05$) покращити результати в таких класичних вправах: «релеве» (34,18%) $t=6,65$ ($P<0,05$); «деми-плие» (24,0%) $t=5,37$ ($P<0,05$); «батман тандю» (25,41%) $t=5,37$ ($P<0,05$); «батман фραπε» (27,0%) $t=5,37$ ($P<0,05$).

Також невелика різниця від попередніх показників виявлена і в таких вправах у дівчат: «пор де бра» (27,29%) $t=4,97$ ($P<0,05$); «батман тандю жете» (27,81%) $t=4,28$ ($P<0,05$); «гран плие» (25,41%) $t=4,24$ ($P<0,05$); «гран батман тандю» (28,2%) $t=4,24$ ($P<0,05$). В контрольній групі дівчат покращення показників хореографічної підготовленості не виявлено, крім вправи для стопи «батман тандю» (12,64%) $t=2,04$ ($P<0,05$).

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Таблиця 2

Показники ($X \pm S$) хореографічної підготовленості студентів після експерименту (в балах)

№ п/п	Зміст хореографічного матеріалу	Групи	Інститут фізичної культури і спорту Вінницький ДПУ ім. М.Коцюбинського (хлопці)					Інститут фізичної культури і спорту Вінницький ДПУ ім. М.Коцюбинського (дівчата)				
			до експерименту	після експерименту	$\Delta\bar{x}_{fe} - \Delta\bar{x}_{ke}$ (%)	t	ρ	до експерименту	після експерименту	$\Delta\bar{x}_{fe} - \Delta\bar{x}_{ke}$ (%)	t	ρ
1.	Демі-плие (напівприсід)	К	2,92±0,08	3,01±0,08	0,09 (2,99)	0,71	>0,05	3,46±0,19	3,64±0,09	0,18 (4,95)	0,86	>0,05
		Е	2,97±0,08	4,09±0,08	1,12(27,38)	9,91	<0,05	3,42±0,18	4,5±0,09	1,08 (24,0)	5,37	<0,05
2.	Гран плие (повний присід)	К	2,69±0,08	2,79±0,08	0,10 (3,58)	0,88	>0,05	3,09±0,19	3,45±0,09	0,36 (10,43)	1,71	>0,05
		Е	2,63±0,08	3,43±0,08	0,8(23,32)	8,99	<0,05	3,17±0,18	4,25±0,18	1,08 (25,41)	4,24	<0,05
3.	Батман тандю (вправа для стопи)	К	2,92±0,08	3,15±0,08	0,23 (7,30)	2,04	>0,05	3,18±0,09	3,64±0,09	0,46 (12,64)	3,62	<0,05
		Е	2,89±0,08	3,86±0,08	0,97(25,13)	8,58	<0,05	3,17±0,18	4,25±0,09	1,08 (25,41)	5,37	<0,05
4.	Батман тандю жете (невеликий мах)	К	2,79±0,08	2,90±0,08	0,11 (3,79)	0,97	>0,05	2,91±0,09	3,09±0,09	0,18 (5,83)	1,42	>0,05
		Е	2,74±0,08	3,51±0,08	0,77(21,94)	8,31	<0,05	2,83±0,18	3,92±0,18	1,09 (27,81)	4,28	<0,05
5.	Гран батман тандю (великий мах)	К	2,67±0,08	2,74±0,08	0,07 (2,55)	0,62	>0,05	2,73±0,18	3,18±0,09	0,45 (14,15)	2,14	>0,01
		Е	2,77±0,08	3,51±0,04	0,74(21,08)	8,31	<0,05	2,75±0,18	3,83±0,18	1,08 (28,20)	4,24	<0,05
6.	Батман фραπε (рух з ударом)	К	2,76±0,08	2,92±0,08	0,16 (5,48)	1,42	>0,05	2,82±0,18	3,0±0,19	0,18 (6,0)	0,67	>0,05
		Е	2,71±0,08	3,77±0,08	1,06(28,12)	9,38	<0,05	2,92±0,18	4,0±0,18	1,08 (27,0)	5,37	<0,05
7.	Батман фондю (повільний присід на одній нозі)	К	2,76±0,08	2,89±0,08	0,13 (4,50)	1,15	>0,05	2,91±0,18	3,27±0,19	0,36 (11,01)	1,38	>0,05
		Е	2,71±0,08	3,71±0,08	1,0(26,95)	8,85	<0,05	3,0±0,18	3,92±0,18	0,92 (23,47)	3,61	<0,05
8.	Релеве (піднімання на пів-пальці)	К	2,62±0,08	2,79±0,08	0,17 (6,09)	1,50	>0,05	2,55±0,09	3,0±0,18	0,45 (15,0)	2,14	>0,01
		Е	2,66±0,08	3,43±0,04	0,77(22,45)	8,65	<0,05	2,58±0,09	3,92±0,18	1,34 (34,18)	6,65	<0,05
9.	Рон де жамб пар тере - коло ногою по підлозі	К	2,69±0,08	2,9±0,08	0,21 (7,24)	1,86	>0,05	2,46±0,09	2,91±0,19	0,45 (15,46)	2,14	<0,01
		Е	2,63±0,08	3,43±0,04	0,8(23,32)	8,99	<0,05	2,67±0,18	4,0±0,18	1,33 (33,25)	4,13	<0,05
10.	Пор де бра (вправи для рук)	К	3,33±0,03	3,54±0,08	0,21(5,93)	1,86	>0,05	3,36±0,09	3,82±0,19	0,46 (12,04)	2,19	>0,01
		Е	3,34±0,04	4,03±0,08	0,69(17,12)	7,75	<0,05	3,33±0,18	4,58±0,09	1,25 (27,29)	4,97	<0,05

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Значні зміни отримано в експериментальній групі пояснюється тим, що було використано інноваційні технології в вивченні класичних вправ, які дозволили покращити рівень хореографічної підготовленості студентів інституту фізичного виховання і спорту на заняттях з ритміки і хореографії. Використання музичних творів, які відображали характер виконання класичного тренажу дозволили покращити рівень знань, умінь і навичок при виконанні вправ.

Висновки. Вперше були вивчено сутність хореографічної діяльності, яка полягає у танцювально-руховій активності студента, який навчається в інституті фізичного виховання і спорту.

Вивчення рівня хореографічної підготовленості з використанням різноманітних музичних творів дозволило спрямувати та розкрити потенціальні можливості студента вищого навчального закладу і підвищити здібності і професійної підготовки фахівців.

Перспективи подальших досліджень Водночас, проведене дослідження не претендує на вичерпне вирішення всіх питань вказаної проблеми. Спрямованість подальших досліджень полягають у потребі розробки спеціальних методичних рекомендацій, які сприятимуть вираховуванню й підвищенню теоретичних знань і практичних умінь і навичок студентів з дисципліни «Ритміка і хореографія».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кремень В.Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін // Український педагогічний журнал. – 015. - №1. – С. 8-15.
2. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти. Постанова КМУ № 462 від 20.04.11року.
3. Вища освіта України і Болонський процес // Навчальний посібник / За ред. Кременя В.Г. Упорядники Степко М.Ф., Болубаш Я.Я., Шинкарук В.Д. – Київ-Тернопіль, 2004. – 286с.
4. Забрєдовський С.Г. Педагогічні умови розвитку мотиваційної сфери студентів хореографічних спеціалізацій в процесі фахової підготовки у вузі культури: дис... канд. пед. Наук. 13.00.01 / С.Г. Забрєдовський. –К., 1997. -179 с.
5. Мартиненко О.В. Професійно-орієнтовані технології навчання у фаховій підготовці майбутнього вчителя хореографії / О.В. Мартиненко // Наукові записки Вип.139. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2015. – С.90-94.
6. Ротерс Т.Т. Музыкально-ритмическое воспитание и художественная гимнастика: Учеб.пособие для учащихся педагогических училищ / Т.Т. Ротерс. – М.: Прсвещение, 1989. – 175с.
7. Стасько Б.В. Педагогічне спрямування хореографічної підготовки майбутніх учителів початкових класів: Дис. ...канд. пед. наук / Б.В.Стасько. – К., 1993. -142 с.
8. Тараканова А.П. Система хореографічного виховання у школах та позашкільних закладах: Навчально-методичний посібник / А.П.Тараканова. –К.: ІЗМН, 1996. -284 с.
9. Цветкова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю: підручник / Л.Ю.Цветкова . – К.: Альтерпрес, 2013. -324 с.
10. Чернишенко Т.М. Словник визначень основних музичних, танцювальних і хореографічних термінів та понять з дисципліни «ритміки і хореографія» (для студентів денної та заочної форм навчання інституту фізичного виховання і спорту педагогічних університетів) / Т.М. Чернишенко, В.М. Кізім – Вінниця: Планер, 2015. – 64 с.
11. Чернишенко Т.М. Технологія корекції постави засобами хореографії у студентів інституту фізичного виховання і спорт / Т.М. Чернишенко, В. М. Кізім // Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України: тези ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 8 грудня 2016 року) – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ. 2016. - 668с. С.287-288.

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

12. Чернишенко Т.М., Кізім В.М. Оцінка ритмічної підготовленості студентів факультету фізичного виховання і спорту / Т.М. Чернишенко, В. М. Кізім // Актуальные научные исследования в современном мире: XXI Междунар. Научн. Конф., 26-27 января 2017 г., Переяслав-Хмельницкий. Сб. научных трудов – Переяслав-Хмельницкий, 2017. – Вып. 1(21), ч.2 - С.157-162.

13. Шевчук А.С. Музично-руховий розвиток дошкільників засобами хореографії // Оптимізація фізичного розвитку дитини у вітчизняній системі освіти: монографія / Е.С.Вільчковський, Н.Ф.Денисенко, А.В.Цьос, Б.М.Шиян та ін. / А.С.Шевчук. – Запоріжжя: ЗОППО, 2010. – С. 188-214.